

1 Bevisbörda

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

I regel är det den part som har bevisbördan i ett tvistemål som är den part som begär skadestånd, det vill säga den kārānde eller den sökande, beroende på omständigheterna.

I vissa undantagsfall kan bevisbördan ligga på den svarande. Ett klassiskt exempel är en talan om vårdslöshet, då det fastställs att kārānden inte vet eller inte har någon möjlighet att veta hur en olycka inträffade eller hur en skada orsakades av ett föremål som var under den svarandes fullständiga kontroll och ett samband finns mellan skadan och den senares underlåtenhet att vara rimligt uppmärksam. I detta fall tillämpas principen *res ipse loquitur* (saken talar för sig själv) och bevisbördan åligger då den svarande.

Vanligtvis ska kārānden styrka alla nödvändiga sakförhållanden för att motivera sitt klagomål genom att lämna relevant bevisning.

Domstolen ska då bedöma bevisningen och fälla utslag om sakförhållandena. Om domstolen under dessa omständigheter omöjligen kan uttala sig om ett väsentligt sakförhållande för att fastställa det berättigade i klagomålet avslås det klagomål som baseras på sakförhållandet i fråga.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Vissa sakförhållanden behöver inte styrkas genom bevisning. Det rör sig om obestridda och uppenbara sakförhållanden som domstolen anses ha rättslig kännedom om. Detta kan till exempel omfatta sakförhållanden med anknytning till måttenheter, monetära frågor, årskalendern eller tidsskillnaden mellan olika länder. Andra exempel är sakförhållanden som är av allmän kännedom och som följer av människors erfarenhet, såsom ökningen av antalet trafikolyckor, de problem som en änka med minderåriga barn står inför etc. På samma sätt behöver inte de historiska, vetenskapliga och geografiska sakförhållanden som är allmänt kända styrkas genom bevisning.

För övrigt förekommer det presumptioner i vissa fall. Den slutsats som kan eller ska dras av vissa sakförhållanden som har styrkts kan betecknas som en presumption. Dessa presumptioner kan vara motbevisbara eller icke motbevisbara.

De icke motbevisbara presumptionerna är fastställda genom lag och kan inte motbevisas genom bevisning. De icke motbevisbara presumptionerna är ovanliga. Ett exempel fastställs i artikel 14 i civillagen, enligt vilket det förmodas att ett barn under 14 år inte har något straffrättsligt ansvar vad beträffar sina handlingar eller underlåtenheter. De motbevisbara presumptionerna är mycket vanligare. De kan motbevisas genom motbevisning. Till exempel antas ett barn som är fött i ett lagenligt äktenskap vara barn till de äkta makarna, om det inte finns bevis för det motsatta.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Bevisstandarden i tvistemålen är sannolikhetsbedömning (*balance of probabilities*). Med andra ord anser domstolen att ett sakförhållande har fastställts när den genom bevisning har övertygats om att chansen är större att sakförhållandet i fråga har inträffat än att det inte skulle ha gjort det.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I ett tvistemål är det parterna som väljer vilken bevisning som ska lämnas till domstolen. Varje part kallar de vittnen som parten anser vara relevanta i förevarande mål. Domstolen kan inte på eget initiativ kalla ett vittne att inställa sig vid domstolen utan parternas samtycke.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Förfarandet är enkelt. Den part som önskar kalla ett vittne ansöker om tillstånd hos domstolen att få skicka en kallelse. Därefter delger domstolen vittnet kallelsen. Alla delgivna personer är skyldiga att infinna sig vid domstolen vid det datum och klockslag som anges i kallelsen.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Efter att en av parterna har ansökt om tillstånd utgör delgivandet av kallelsen i allmänhet en ren formalitet. En ansökan om kallelse kan avslås i få undantagsfall, om en sådan ansökan är uppenbart grundlös och utgör ett missbruk av rättsliga åtgärder.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

Det finns två typer av bevisning: muntligt vittnesmål, som framförs vid vittnesmålet under domstolsförhandlingen, och skriftligt vittnesmål, som ingår i de handlingar som lämnas till domstolen.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Det finns inga fastställda regler för vittnesmål från sakkunniga. Det tillfaller den part som lämnar bevisningen att bestämma om den sakkunniga ska kallas att inställa sig personligen eller om den sakkunnigas vittnesmål ska framföras skriftligen.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det finns ingen allmän bestämmelse enligt vilken en viss typ av bevisning skulle vara bättre eller mer tillförlitlig eller mer övertygande än andra. Det vittnesmål som lämnas under rättegången bedöms i sin helhet av domstolen mot bakgrund av varje måls speciella omständigheter.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

Det finns inga regler avseende detta.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Alla vittnen som delgivits kallelse om att närvara som vittne är enligt lagen skyldiga att göra det. En vägran eller underlåtenhet att göra detta betraktas som domstolstrots och är straffbart.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Vittnena får inte vägra att vittna. Vittnen kan dock i undantagsfall vägra att svara på vissa frågor eller framlägga vissa handlingar genom att åberopa exempelvis tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Se svaret i led a ovan.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

Alla kan vittna utom om domstolen anser att en persons unga ålder, funktionshinder eller en annan liknande anledning gör denne oförmögen att förstå att han /hon måste tala sanning eller att förstå de frågor som ställs eller att svara logiskt på dessa frågor (i enlighet med bestämmelserna i artikel 13 i lagen om bevisning).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnesförhöret genomförs av den part som kallat vittnet. Därefter förhörs vittnet av den andra parten. Slutligen kan domstolen, om det anses nödvändigt, be vittnet att förtydliga vissa punkter.

Vittnet förhörs genom videokonferens eller med andra tekniska medel när vittnet inte kan närvara fysiskt vid domstolen, under förutsättning att domstolen kan tillhandahålla sådana tekniska hjälpmedel. De särskilda villkor som kommer att ställas, i förekommande fall, beror på målets faktiska omständigheter.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Bevisning som upptas på ett olagligt sätt, i strid med konstitutionella rättigheter, stryks från alla rättsliga förfaranden och kan inte beaktas av domstolen. Ett klassiskt exempel är en olaglig inspelning av ett privat samtal.

3.2 Kan en partsutsaga användas som bevisning?

En partsutsaga kan användas som bevisning. Det faktum att vittnesmålet har avgetts av en person med ett direkt intresse av förfarandets resultat är bara en av de många faktorer som domstolen kommer att beakta vid bedömningen eller utvärderingen av allt bevismaterial.

Senaste uppdatering: 07/12/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.